

Анализируются виды прав на земельные участки, которые могут переходить в порядке наследования, в частности, право постоянного пользования, иные вещные права, аренда.

Ключевые слова: наследственное право, земельный участок, наследование, наследство.

Summary

Leshenko L. Rights are on lot land in composition inheritance: some problem questions.

In the article the problem questions of registration of the inherited rights are analysed on lot lands. Correlation and cooperation of civil and landed legislation of Ukraine is probed, in the context of introduction of the new system of registration of rights on the real estate.

The types of rights are analysed on lot lands which can pass in order of inheritance, in particular right for the permanent use, other rights of estate, lease.

Key words: inherited law, lot of land, inheritance.

Отримано 3.09.2013

УДК. 342.591

А. І. МАМЕДОВА

Альбіна Ідаятівна Мамедова, асистент кафедри Маріупольського державного університету

ЩОДО СПОСОБІВ РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Попри значну увагу вітчизняних правознавців до окремих аспектів конфліктів у вітчизняній науковій літературі досі бракує системних досліджень явища конфлікту в системі місцевого самоврядування. Існуючі напрацювання відрізняються певною розпорошеністю та суперечливістю. Недосконалість вітчизняного законодавства, відсутність досвіду вирішення конфліктів в системі місцевого самоврядування при здебільшого конфронтаційному характері правовідносин у системі місцевого самоврядування вимагають якнайшвидшого та якнайповнішого наукового обґрунтування теорії конфліктів у межах муніципального права як науки. Тому тема статті є актуальною.

Окремі питання проблем конфліктів, у тому числі й у системі місцевого самоврядування, свого часу були предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних учених: Є. М. Бабосова¹, С. В. Бобровника², Л. М. Герасіної та М. І. Панова³, Ю. М. Тодики⁴ та інших.

Метою статті є узагальнення наукових розробок щодо способів розв'язання конфліктів та можливість їх використання у системі місцевого самоврядування.

Проблему вирішення конфліктів сучасна конфліктологія розглядає з урахуванням двох протилежних підходів (стратегій): 1) конфронтаційного протистояння; 2) компромісу і співробітництва. Перший пов'язується з можливостями впливу на суперника, зусилля учасників конфлікту спрямовуються один проти одного, а не на вирішення проблеми, тому його сутністю є досягнення односторонніх переваг. Сутність другого підходу полягає у максимальному зближенні позицій і досягненні угоди щодо взаємоприйнятних способів задоволення протилежних інтересів шляхом прямої взаємодії сторін або за участю третьої сторони.

Юридична конфліктологія виділяє як правові, так і неюридичні способи розв'язання конфліктів.

Особливістю правових способів є офіційно формалізована участь третьої сторони. Так, на думку М. І. Панова, нею можуть виступати: 1) міждержавні організації (ООН, ОБСЄ та ін.); 2) окремі держави чи державні правові інститути (уряд, Президент, конституційний суд, господарські та інші суди, прокуратура та ін.); 3) урядові чи тимчасові парламентські комісії, які створюються для вирішення конфліктів; 4) керівники (адміністрація) установ, підприємств; 5) громадські організації; 6) професійні медіатори-конфліктологи, чий офіційний статус закріплено у чинному законодавстві країни⁵. Участь третьої сторони має бути чітко регламентована і її повноваження можуть містити наступне: а) вольове припинення конфлікту; б) легітимно-силове розведення конфліктуючих сторін; в) блокування боротьби (фізичними, військово-технічними засобами чи силою соціального тиску); г) застосування правових санкцій до сторін; д) визначення винуватої та правої сторін (за критеріями соціальних норм); е) надання допомоги щодо пошуку оптимальних рішень та відновлення співробітництва; є) сприяння нормалізації відносин та організації спілкування; ж) контроль за виконанням мирної угоди.

Серед основних правових способів розв'язання конфліктів можна виокремити: 1) міжнародно-правові процедури; 2) конституційні процедури чи конституційне судочинство; 3) судовий розгляд справ під час вирішення конфліктів у цивільній, господарській, трудовій та інших сферах; 4) адміністративні засоби.

Усі вищезазначені способи можуть використовуватися й при вирішенні конфліктів у системі місцевого самоврядування, причому останні, тобто адміністративні засоби, переважно практикуються в органах місцевого самоврядування.

Слід зазначити, що не зважаючи на наявність значної відмінності між вказаними правовими способами вирішення конфліктів, вони мають спільні ознаки: конфлікт розглядається й вирішується уповноваженим на це органом, орган, який вирішує конфлікт, діє на підставі й на виконання норм права; в період розгляду спору на конфліктуючі сторони покладаються певні, передбачені законодавством, права та обов'язки; рішення, яке прийнято щодо конфлікту уповноваженими на те органами, є обов'язковим для сторін і, як правило, для інших органів та осіб.

Позитивний аспект правових процедур при вирішенні конфліктних ситуацій у системі місцевого самоврядування полягає в тому, що рішення приймається на основі й на виконання права та мінімально залежить від суб'єктивізму. Конфлікт набуває чітких обрисів, формалізується, як формалізується і сама процедура його вирішення. Що ж до можливих помилок, то їх вирішення передбачено такою юридичною процедурою, як затвердження рішення вищим органом, оскарження рішення чи його перегляд. До того ж правові процедури забезпечують необхідну гласність і тим самим – громадський контроль за перебігом і розглядом конфліктів, що підвищує авторитет вжитих заходів⁶.

Основним засобом вирішення спорів у системі місцевого самоврядування сьогодні залишається правосуддя. Порівняно з іншими правовими засобами вирішення конфліктів воно має суттєві переваги: а) незалежність судів як самостійної гілки влади від законодавчої й виконавчої; б) незалежність суддів і підкорення їх тільки закону; в) нормативна основа усієї діяльності суду, який діє відповідно до закону та згідно з внутрішнім переконанням; г) рівність усіх учасників судового процесу перед законом; д) змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; е) чітко визначена процедура встановлення та перевірки фактичних обставин і прийняття рішення; є) забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду; ж) обов'язковість рішень суду; з) забезпечення діяльності суду спеціальними професійними кадрами, передусім суддями, адвокатами, прокурорами та ін.

Втім, в окремих випадках, внаслідок недосконалого законодавства, навіть рішення суду не гарантує вирішення конфліктної ситуації. Прикладом цього є ситуація, яка склалася у Хмельницькій міській раді⁷. Суть конфлікту полягала в тому, що два депутати звернулися до суду із заявою, у якій містилося прохання визнати незаконним рішення щодо призначення В. Лєскова на посаду секретаря міської ради. Хмельницький міськрайонний суд ухвалив рішення на користь заявників, тобто визнав, що секретар дійсно був незаконно призначений на цю посаду. У відповідь міська рада виступила на боці своєї посадової особи, подавши апеляцію. Напередодні чергової сесії з'явилася постанова Вінницького апеляційного суду, який попереднє рішення залишив без змін. У даному випадку суд не вирішив конфліктну ситуацію, хоча й визнав, що у чинного секретаря немає права на цю посаду, але депутати згоди на його звільнення не дали. За результатами таємного голосування з'ясувалося, що 27 обранців проголосували «проти», «за» висловилося лише три депутати, один бюлетень було визнано недійсним. Склалася ситуація, згідно з якою за судовим рішенням працювати не можна, а за депутатським волевиявленням, що є також законним, – звільнити неможливо.

Тепер міська рада має намір звернутися до судів, щоб вони пояснили цю правову колізію, а до того, коли будуть розставлено всі крапки над «і», міський секретар має намір працювати й надалі на своїй посаді, але не отримувати заробітну платню, виконуючи частково рішення суду. До того ж секретар міськради обіцяє, що не буде підписувати жодних документів, щоб їх надалі не оскаржували у суді. Але як у такому випадку бути з тими документами, які він вже завізував? Чи всі вони, за якими стоять і рішення ради, також будуть вважатися недійсними? І взагалі, що означає формальне заняття посади без будь-яких фактичних дій, пов'язаних з нею?

Хоча правосуддя залишається сьогодні найбільш досконалим засобом вирішення конфліктів, але в жодному разі не є єдиним.

Важливу роль в урегулюванні та вирішенні конфліктів у системі місцевого самоврядування відіграють адміністративні засоби. Удосконалення українського права, зокрема адміністративного, пов'язано з виокремленням таких його нових функцій, як правозабезпечувальна, спрямована на реалізацію прав і свобод людини, та правозахисна. За призначенням і характером зміст діяльності органів місцевого самоврядування щодо вирішення правових конфліктів схожий з діями, які здійснюються в межах юрисдикції органів судової влади.

Так, органи місцевого самоврядування відповідно до своєї компетенції мають право та зобов'язані: а) розглядати й вирішувати індивідуальні управлінські справи, які мають спірний характер; б) самостійно оцінювати правомірність поведінки учасників конфліктів; в) застосовувати в необхідних випадках заходи юридичної відповідальності. Прикладів цього є чимало: рішення Рівненської обласної ради відносно діяльності ДП «Мірогородський державний іподром» з питань земельних та майнових паїв; проблема прийняття обласного бюджету на 2013 р. у Тернопільській обласній раді; рішення Симонівської сільської ради Гошанського району Рівненської області відносно ТОВ «Євроінвестстрой» щодо ліквідації лінії з протравлення зерна; діяльність Довжокської районної ради та Кам'янець-Подільської міської ради щодо діяльності Довжокського спиртзаводу і т.і.⁸

Проте на відміну від юрисдикційної діяльності судів їхня діяльність, по-перше, не поширюється на усі правовідносини і до того ж вона підконтрольна судовій владі. По-друге, якщо для судів юрисдикційна діяль-

ність є їх основним призначенням, то такі повноваження становлять лише частину повноважень того чи іншого органу місцевого самоврядування. По-третє, суди під час вирішення спорів мають право застосовувати заходи юридичної відповідальності різної природи, в тому числі адміністративні, а органи місцевого самоврядування застосовують лише заходи адміністративної, а стосовно своїх працівників – також дисциплінарної відповідальності⁹.

Якщо говорити про неюридичні способи вирішення конфліктів, у науці конфліктології традиційно ними вважають наступні: 1) переговори; 2) погоджувальні процедури (примирення); 3) посередництво.

Неюридичні способи використовуються для вирішення широкого кола конфліктів, у тому числі можуть бути використані як неформальні процедури при вирішенні спорів правового характеру, зокрема конфліктів у системі місцевого самоврядування. Їх загальними ознаками є наступні: а) велика роль належить взаємовідносинам сторін; б) процес вирішення конфлікту має неофіційний характер і участь третьої сторони ґрунтується на діях, відносинах та ситуаціях, які не завжди і не обов'язково пов'язані з порушенням законодавства; в) домовленості сторін нерідко не мають юридичного характеру і в цьому розумінні не є обов'язковими для сторін, однак сторони, як правило, заінтересовані у дотриманні домовленостей тому, що брали участь безпосередньо у їх виробленні; г) процес вирішення концентрується на потребах та інтересах сторін. Так, яскравим прикладом використання неюридичного способу вирішення конфлікту у вигляді переговорів можна навести ситуацію, яка склалася у Володарському районі Донецької області: мешканці Володарського району виступили категорично проти нового підприємства ТОВ «Азовское рудоуправление», якому сесія ради узгодила клопотання про надання надр у використанні для геологічного вивчення, у тому числі дослідницько-промислової розробки Азовського родовища цирконій-рідкоземельних руд. За умови втручання у конфліктну ситуацію голови обласної ради А. Федорука й голови облдержадміністрації А. Шишацького було прийнято рішення, яке задовольнило обидві сторони¹⁰.

Отже, способами розв'язання конфліктів у системі місцевого самоврядування є як правові (міжнародно-правові процедури; конституційні процедури чи конституційне судочинство; судовий розгляд справ під час вирішення конфліктів у цивільній, господарській, трудовій та інших сферах; адміністративні засоби), так і неюридичні (переговори; погоджувальні процедури (примирення); посередництво).

Погоджуючись з думкою вчених щодо можливості вирішення конфліктів у системі місцевого самоврядування не тільки за допомогою правових, а й неюридичних способів, можна зауважити, що об'єктом правових досліджень у цій сфері мають бути насамперед правові форми врегулювання конфліктного протистояння, виходячи з такого ключового завдання науки муніципального права, як вироблення рекомендацій щодо найефективнішого нормативного регулювання публічно-владних відносин. При цьому слід поставити питання про можливість узагалі в нормування вищенаведених способів розв'язання конфліктів у владному середовищі.

¹ Бабосов Е. М. Конфликтология: Учеб. пособие. – 2-е изд., стереотип. – Минск: Тетрасистемс, 2001. – 464 с.

² Бобровник С. В. Правовий конфлікт та юридичні колізії // Часопис Київського університету права. – 2003. – № 4. – С. 5–6.

³ Конфліктологія / Л. М. Герасіна, М. І. Панов, Н. П. Осіпова та ін.; За ред. Л. М. Герасіної та М. І. Панова. – Х.: Право, 2002. – 256 с.

⁴ Тодика Ю. М. Державно-правова конфліктологія як важливий напрямок наукових досліджень // Вісник Академії правових наук. – 1996. – № 6. – С. 13–23.

⁵ Конфліктологія / Л. М. Герасіна, М. І. Панов, Н. П. Осіпова та ін.; За ред. Л. М. Герасіної та М. І. Панова. – Х.: Право, 2002. – С. 228–229.

⁶ Соціологія: короткий енциклопедичний словник / За заг. ред. В. І. Воловича. – К.: Укр. Центр духовн. культури, 1998. – 492 с.

⁷ Козак І. Суд уволит, а депутати захитили: очередная сессия Хмельницкого горсовета началась со скандала // Голос України. – 2012. – 13 сентября.

⁸ Юркова А. Пикетировали сессию облсовета из-за паев // Голос України. – 2012. – 29 мая; Левицька Л. Криза у Тернопільській облраді продовжується // Голос України. – 2013. – 7 лютого; Юркова А. Под давлением громады ликвидировали вредное производство // Голос України. – 2013. – 26 февраля; Шилева В. Хто допоможе громаді у боротьбі за чисте повітря? // Голос України. – 2012. – 26 червня.

⁹ Пилипенко А. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів виконавчої влади: питання теорії // Право України. – 2004. – № 2. – С. 67–71.

¹⁰ Куц Л. Общественность выступает против бизнес-проектов, которые ухудшают экологическую ситуацию // Голос України. – 2012. – 25 мая.

Резюме

Мамедова А. І. Щодо способів розв'язання конфліктів у системі місцевого самоврядування.

У статті проаналізовано правові та неюридичні способи розв'язання конфліктів. З'ясовано особливості участі та регламентовано повноваження третьої сторони правового способу регулювання конфліктів у системі місцевого самоврядування. Охарактеризовано неюридичні способи, які можуть бути використані як неформальні процедури при вирішенні спорів правового характеру. У висновках сформульовано пропозицію щодо можливостей узагальнення двох способів розв'язання конфліктів у системі місцевого самоврядування.

Ключові слова: конфлікт, конфронтаційне протистояння, компроміс, співробітництво, третя сторона, переговори, примирення, посередництво.

Резюме

Мамедова А. И. О способах разрешения конфликтов в системе местного самоуправления.

В статье проанализированы правовые и неюридические способы разрешения конфликтов. Выявлены особенности участия и регламентированы полномочия третьей стороны правового способа регулирования конфликтов в системе местного самоуправления. Охарактеризованы неюридические способы, которые могут быть использованы как неформальные процедуры при разрешении споров правового характера. В заключении сформулировано предложение о возможности обобщения двух способов разрешения конфликтов в системе местного самоуправления.

Ключевые слова: конфликт, конфронтационное противостояние, компромисс, сотрудничество, третья сторона, переговоры, примирение, посредничество.

Summary

Mamedova A. As for the method of solving conflicts in local government.

The article analyzes the legal and non-legal methods of resolving conflicts. Clarified the participation and regulated by the authority of a third party legal process of conflict management in the system of local self-government. Characterized by non-legal methods that can be used as an informal procedures to resolve disputes of a legal nature. In the proposal for the conclusion of the possibility of generalizing the two methods of conflict resolution in the system of local government.

Key words: conflict, confrontational opposition, compromise, cooperation, third parties, negotiate, reconciliation, intermediation.

Отримано 5.08.2013

УДК 34(094) 346.2

В. М. ПАСТЕРНАК

*Вікторія Миколаївна Пастернак, викладач
Навчально-наукового інституту права, психології
та економіки Львівського державного університету
внутрішніх справ*

**ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ
І СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ З ІНОЗЕМНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ**

Щодо порядку створення нових або реорганізації існуючих страхових компаній, то він регулюється як загальними законами, так і нормативними актами про підприємницьку діяльність, реєстрацію юридичних осіб, виконання грошово-валютних операцій, рух цінних паперів тощо, а також законодавством, що стосується особливостей страхового профілю діяльності.

Якщо порівнювати страхові компанії, де основний капітал становлять національні капіталовкладення, і страхові компанії, де залучені іноземні інвестиції, то слід сказати, що діяльність, порядок створення і ліквідації (припинення) останньої регулюється не лише Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Законом України «Про господарські товариства» та Законом України «Про страхування», а ще й законодавством України, яке вирішує проблеми іноземного інвестування.

Якщо вести мову про створення іноземної страхової компанії, то тут крім двох етапів формування юридичної особи (формування юридичної особи, надання юридичній страховій компанії статусу страховика), тобто створення юридичної особи і її державної реєстрації, порядок якої визначається Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців». Для державної страхової компанії із організаційно-правовою формою акціонерного товариства визначено такий порядок: резервування найменування юридичної особи, тобто засновник (засновники) іноземної страхової компанії має право зарезервувати найменування юридичної особи протягом двох місяців, а якщо іноземна страхова компанія створюється у вигляді відкритого акціонерного товариства строком на дев'ять місяців. Після резервування і сплати усіх мит засновники, а їх згідно зі ст. 2 Закону України «Про страхування» повинно бути не менше трьох, подають такі документи:

- 1) заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації юридичної особи;
- 2) копію рішення засновників або уповноваженого ним органу про створення юридичної особи у випадках, передбачених законом;
- 3) два примірники установчих документів;
- 4) квитанцію, що засвідчує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичної особи;
- 5) якщо проводилось резервування найменування юридичної особи – додатково подається чинна довідка з Єдиного державного реєстру про резервування найменування юридичної особи.